

Chambre des Représentants

SESSION 1985-1986

14 JANVIER 1986

PROPOSITION DE LOI

relative à la participation des citoyens
à la vie communale

(Déposée par M. Jérôme)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La participation des citoyens à la vie locale est une idée qui a fait son chemin progressivement.

La concertation en matière d'aménagement du territoire fut à ce sujet un pas important en avant. Il est maintenant utile d'aller plus loin.

La présente proposition de loi vise, d'une part, en son chapitre I, à permettre une consultation de tous les citoyens sur les listes électorales d'une commune et elle organise, d'autre part, en son chapitre II, l'inscription d'un point à l'ordre du jour du conseil communal par un certain nombre de citoyens.

CHAPITRE I

La consultation populaire locale

Une consultation populaire ne peut être envisagée favorablement qu'à partir du moment où son organisation offre un certain nombre de garanties :

- quant aux matières sujettes à consultations (art. 2);
- quant au nombre de citoyens ou de conseillers communaux pouvant demander l'organisation de telles consultations afin qu'elles ne soient pas trop fréquentes (art. 3);
- quant à la formulation de la question qui doit être convenablement libellée (art. 4a et 6b);
- quant au respect des conditions de forme et de fond prévues par la loi (art. 4b et 6a);
- quant au bon déroulement des opérations avant, pendant et après la consultation (art. 6c, 7, 9, 10, 11 et 12).

Une commission des consultations populaires est créée à cet effet et est composée des représentants ou des personnes concernés (art. 5).

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1985-1986

14 JANUARI 1986

WETSVOORSTEL

betreffende de inspraak van de ingezetenen
in de gemeentelijke aangelegenheden

(Ingediend door de heer Jérôme)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De inspraak van de burgers in plaatselijke aangelegenheden is een idee dat geleidelijk burgerrecht heeft verkregen.

In dat verband betekende het openbaar onderzoek inzake ruimtelijke ordening een hele vooruitgang. Het is nu zaak om verder te gaan.

Daarom beoogt hoofdstuk I van het onderhavige wetsvoorstel de mogelijkheid van een raadpleging van alle burgers die op de kiezerslijsten van een gemeente zijn ingeschreven, terwijl bij hoofdstuk II wordt voorgeschreven dat een bepaald aantal burgers een aangelegenheid op de agenda van de gemeenteraad kunnen laten plaatsen.

HOOFDSTUK I

Raadpleging van de plaatselijke bevolking

Een raadpleging van de bevolking kan alleen worden overwogen als ze een aantal waarborgen biedt :

- inzake de aangelegenheden waarover een raadpleging kan worden gehouden (art. 2);
- inzake het aantal burgers of gemeenteraadsleden die dergelijke raadplegingen kunnen aanvragen, zodat deze niet te vaak worden gehouden (art. 3);
- inzake het formuleren van de vraag, wat op een behoorlijke manier moet geschieden (art. 4a en 6b);
- inzake de naleving van de bij de wet bepaalde formele en inhoudelijke vereisten (art. 4b en 6a);
- inzake het goede verloop van de verrichtingen vóór, tijdens en na de raadpleging (art. 6c, 7, 9, 10, 11 en 12).

Te dien einde wordt een commissie voor de raadpleging van de bevolking ingesteld, bestaande uit gemeenteraadsleden of uit de betrokkenen zelf (art. 5).

CHAPITRE II

Inscription à l'ordre du jour du conseil communal

Cette mesure permet d'éviter l'organisation de consultations populaires trop fréquentes. Ses effets, tant sur l'opinion publique que sur la vie communale, sont moins importants; elle ne nécessite donc pas un nombre de garanties aussi important que l'organisation d'une consultation populaire.

L'inscription d'un point à l'ordre du jour du conseil communal, à l'initiative des citoyens, leur permet de participer à la vie communale. Cette mesure permet en outre de mettre l'accent sur des problèmes de quartier qui touchent véritablement la vie quotidienne des populations locales.

R. JÉRÔME

PROPOSITION DE LOI

CHAPITRE I

La consultation populaire locale

Article 1

Une consultation de tous les citoyens inscrits sur les listes électorales d'une commune peut être organisée aux conditions qui sont déterminées par la présente loi.

Art. 2

Cette consultation ne peut avoir pour objet que des matières de la compétence des communes, c'est-à-dire au sujet desquelles le conseil communal ou le Collège des bourgmestre et échevins peut être appelé à donner un avis ou à prendre une décision conformément aux lois, arrêtés, décrets et règlements en vigueur dans le Royaume.

La consultation ne pourra en aucun cas porter sur des matières relatives à la technique des budgets ou des taxes communales, ni sur des questions personnelles.

Art. 3

Une consultation doit être organisée à la requête :

— soit d'un conseiller communal ayant obtenu l'approbation écrite de 2/3 des membres du conseil communal;

— soit de 5 % des citoyens inscrits sur les listes électorales communales.

Art. 4

La demande de consultation doit être adressée par lettre recommandée à la poste au bourgmestre de la commune et devra comprendre :

a) le texte précis de la question devant faire l'objet de la consultation, ainsi qu'un commentaire succinct;

HOOFDSTUK II

Plaatsing op de dagorde van de gemeenteraad

Met die bepaling kan een te veelvuldig gebruik van raadpleging van de bevolking worden voorkomen. De weerslag ervan op de publieke opinie en op het leven in de gemeente is minder belangrijk; ze vergt dan ook minder waarborgen dan de organisatie van een raadpleging van de bevolking.

Wanneer de burgers op eigen initiatief een punt op de dagorde van de gemeenteraad kunnen laten plaatsen, krijgen ze inspraak in gemeentelijke aangelegenheden. Bovendien kan aldus de aandacht worden gevestigd op buurtproblemen die werkelijk verband houden met het dagelijkse leven van de plaatselijke bevolking.

WETSVOORSTEL

HOOFDSTUK I

Raadpleging van de plaatselijke bevolking

Artikel 1

Onder de bij deze wet bepaalde voorwaarden kan een raadpleging worden georganiseerd onder alle ingezetenen die op de kiezerslijsten van een gemeente zijn ingeschreven.

Art. 2

Die raadpleging mag alleen betrekking hebben op aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de gemeente behoren, dat wil zeggen waarover de gemeenteraad of het college van burgemeester en schepenen eventueel een advies kan uitbrengen of overeenkomstig de in het Rijk geldende wetten, besluiten, decreten en verordeningen een beslissing moet nemen.

De raadpleging mag in geen geval betrekking hebben op aangelegenheden die verband houden met de techniek van de begrotingen of van de gemeentebelastingen, noch op persoonlijke aangelegenheden.

Art. 3

Een raadpleging moet worden gehouden, op verzoek :

— van een gemeenteraadslid dat daartoe de schriftelijke instemming van 2/3 van de leden van de gemeenteraad heeft verkregen;

— of van 5 % van de ingezetenen die op de kiezerslijsten van de gemeente zijn ingeschreven.

Art. 4

De aanvraag tot het organiseren van een raadpleging van de bevolking moet bij ter post aangetekende brief gericht worden aan de burgemeester van de gemeente, en moet :

a) de juiste tekst bevatten van de vraag waarover de raadpleging handelt, alsmede een beknopte toelichting;

b) la preuve du respect des conditions prévues à la présente loi, et notamment la signature du conseiller communal ou des citoyens représentant 5 % du corps électoral communal conformément aux dernières listes électorales en vigueur.

Art. 5

Il est créé auprès de chaque commune, une commission des consultations populaires, composée de 14 membres, désignés de la manière suivante :

— 5 membres nommés par le conseil communal en son sein et proportionnellement au nombre d'élus que compte chaque liste pour une période équivalente à leur mandat;

— 5 membres choisis par les 5 % de citoyens ayant introduit une demande de consultation et dès lors uniquement pour une consultation déterminée. Au cas où la consultation émane d'un conseiller communal, 5 membres désignés par les 2/3 des conseillers appuyant sa demande et parmi des électeurs communaux en dehors du conseil communal;

— le bourgmestre de la commune concernée ou son délégué;
— le secrétaire communal;
— le représentant du pouvoir provincial;
— le Ministre ayant la tutelle des communes dans ses attributions ou son délégué.

Art. 6

La commission des consultations populaires a pour mission :

a) de contrôler si les conditions de forme et de fond prévues par la présente loi sont réunies;
b) d'arrêter le texte définitif de la question qui sera soumise à la consultation populaire;
c) de surveiller le bon déroulement des opérations de participation imposées en vertu des articles 7, 9, 10, 11 et 12 du chapitre I de la présente loi.

La commission statue à la majorité simple des membres présents.

Elle est convoquée par le bourgmestre dans le mois de la réception de la demande de consultation populaire et doit faire connaître sa décision dans les deux mois de ladite réception.

Elle peut admettre la demande de consultation, la refuser ou l'amender.

Art. 7

La consultation populaire doit être organisée par le pouvoir communal au plus tard dans les deux mois de la date d'approbation du texte définitif par la commission des consultations.

Art. 8

Sauf exception expressément stipulée par une loi ou un règlement, aucune délibération du conseil communal ou du collège des bourgmestre et échevins ne peut intervenir con-

b) doen blijken van de naleving der bij deze wet gestelde voorwaarden, en met name ondertekend zijn door het gemeenteraadslid of door de ingezetenen die overeenkomstig de jongste kiezerslijsten 5 % van het gemeentelijke kiezerskorps vertegenwoordigen.

Art. 5

In elke gemeente wordt een commissie voor raadpleging van de bevolking ingesteld bestaande uit 14 leden, aangewezen als volgt :

— 5 leden worden door de gemeenteraad uit zijn midden gekozen, naar evenredigheid van het aantal verkozenen op elke lijst, en zulks voor een tijdvak dat met hun mandaat overeenstemt;

— 5 leden worden gekozen door de burgers die de aanvraag tot het organiseren van een raadpleging hebben ingediend, en dit bijgevolg alleen met het oog op één bepaalde raadpleging. Ingeval het initiatief tot de raadpleging uitgaat van een gemeenteraadslid, worden die 5 leden door 2/3 van de raadsleden die de aanvraag steunen, aangewezen onder de gemeenteraadskiezers die geen deel uitmaken van de gemeenteraad;

— de burgemeester van de betrokken gemeente of zijn gemachtigde;
— de gemeentesecretaris;
— de vertegenwoordiger van de provinciale overheid;
— de Minister tot wiens bevoegdheid het toezicht over de gemeenten behoort, of zijn gemachtigde.

Art. 6

De commissie voor raadpleging van de bevolking heeft tot taak :

a) na te gaan of de bij deze wet gestelde formele en inhoudelijke voorwaarden vervuld zijn;
b) de definitieve tekst vast te stellen van de vraag die aan de bevolking ter raadpleging zal worden voorgelegd;
c) te waken voor het goede verloop van de bij de artikelen 7, 9, 10 11 en 12 van hoofdstuk I van deze wet bepaalde verrichtingen inzake deelneming aan de raadpleging.

De commissie beslist bij gewone meerderheid van de aanwezige leden.

Ze wordt door de burgemeester bijeengeroepen binnen één maand na de ontvangst van de aanvraag tot het organiseren van een raadpleging van de bevolking en ze moet binnen twee maanden na die ontvangst van haar beslissing kennis geven.

Ze kan de aanvraag tot het organiseren van een raadpleging inwilligen, afwijzen of wijzigen.

Art. 7

De raadpleging van de bevolking moet door de gemeentelijke overheid gehouden worden uiterlijk binnen twee maanden na de dag waarop de definitieve tekst door de commissie voor raadpleging van de bevolking is goedgekeurd.

Art. 8

Behoudens uitdrukkelijk bij een wet of een verordening gestelde uitzondering kan de gemeenteraad of het college van burgemeester en schepenen inzake de aangelegen-

cernant l'objet de la consultation populaire entre la date de la réception de la demande de consultation et la décision de refus de la commission ou la date à laquelle la consultation est organisée.

Art. 9

Tout citoyen inscrit sur les listes électorales communales est invité à participer à la consultation populaire qui n'est pas obligatoire.

Art. 10

Le texte définitif de la consultation doit être adressé par les services communaux à chaque citoyen inscrit sur les listes électorales communales au moins 10 jours avant la date de la consultation populaire.

Le collège des bourgmestre et échevins prend les mesures adéquates pour l'organisation de la consultation en ce qui concerne notamment la collecte des bulletins de participation, la procédure de dépouillement et les témoins. Il mettra aussi tout en œuvre pour obtenir une large participation des citoyens à chaque consultation, notamment en matière de vote par correspondance, par procuration, des transports de malades et d'information en général.

Art. 11

Le collège des bourgmestre et échevins informera les requérants ainsi que la population locale et les autorités de tutelle, des résultats des élections, notamment par voies d'affiches, dans le bulletin communal, ainsi que par tout autre moyen d'information arrêté par lui.

Art. 12

Les résultats de la consultation populaire engagent le pouvoir communal, si le texte définitif de la consultation est approuvé à la majorité simple des suffrages exprimés et si les citoyens ayant voté représentent au moins la moitié des électeurs inscrits sur les listes électorales communales.

Le conseil communal doit dès lors délibérer sur l'objet de la consultation lors de la première séance suivant le dépouillement.

CHAPITRE II

Inscription à l'ordre du jour du conseil communal

Art. 13

L'inscription d'un point à l'ordre du jour du conseil communal doit être acceptée par ledit conseil communal aux conditions déterminées par la présente loi.

Art. 14

L'inscription d'un point à l'ordre du jour d'un conseil communal par le bourgmestre et à la demande de ses concitoyens, doit avoir lieu aux mêmes conditions de forme, de procédure, de compétence et de fond que celles introduites par un conseiller communal en vue d'une interpellation.

heid waarover de raadpleging van de bevolking wordt gehouden, geen besluiten nemen tussen de dag van ontvangst van de aanvraag en de beslissing waarbij de commissie de aanvraag afwijst of de dag waarop de raadpleging wordt gehouden.

Art. 9

Elke ingezetene die op de kiezerslijsten van de gemeente is ingeschreven, wordt uitgenodigd om deel te nemen aan de raadpleging van de bevolking; die deelneming is niet verplicht.

Art. 10

De definitieve tekst van de vraag moet ten minste 10 dagen vóór de dag van de raadpleging van de bevolking door de gemeentediensten worden overgezonden aan elke ingezetene die op de kiezerslijsten van de gemeente is ingeschreven.

Het college van burgemeester en schepenen treft de nodige schikkingen met het oog op de organisatie van de raadpleging, met name voor de inzameling van de stembiljetten, de procedure inzake stemopneming en de getuigen. Het stelt alles in het werk om de burgers bij elke raadpleging in groten getale te laten deelnemen, met name door de stemming per brief, de stemming bij volmacht, het vervoer van zieken en de voorlichting in het algemeen.

Art. 11

Het college van burgemeester en schepenen brengt de aanvragers alsmede de plaatselijke bevolking en de toezichthoudende overheid op de hoogte van de uitslag van de stemming, met name via aanplakbiljetten, het gemeentelijke informatieblad en elk ander door hem aangewezen informatiemiddel.

Art. 12

De uitslag van de raadpleging van de bevolking bindt de gemeentelijke overheid indien de definitieve tekst van het voorstel bij gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen is goedgekeurd en indien de ingezetenen die gestemd hebben, ten minste de helft vertegenwoordigen van de op de kiezerslijsten van de gemeente ingeschreven kiezers.

De gemeenteraad moet tijdens de eerste vergadering die op de stemopneming volgt, een besluit nemen over het onderwerp van de raadpleging.

HOOFDSTUK II

Inschrijving op de dagorde van de gemeenteraad

Art. 13

De inschrijving van een punt op de dagorde van de gemeenteraad moet door deze laatste onder de bij deze wet bepaalde voorwaarden worden toegestaan.

Art. 14

De inschrijving van een punt op de dagorde van de gemeenteraad door de burgemeester op verzoek van zijn medeburgers moet geschieden onder dezelfde voorwaarden inzake vorm, procedure, bevoegdheid en inhoud als de inschrijving van een punt op verzoek van een gemeenteraads-lid dat een interpellatie wil houden.

Art. 15

La demande d'inscription d'un point à l'ordre du jour du conseil communal, conformément à la présente loi ne peut avoir lieu qu'à la requête écrite et signée de 2 % des citoyens inscrits sur les listes électorales de la commune.

Art. 16

Le collège des bourgmestre et échevins vérifie si les conditions des articles précédents du chapitre II ont été respectées avant de mettre le point souhaité à l'ordre du jour du prochain conseil communal.

Il motive sa décision d'admettre, de refuser ou d'amender le point par écrit.

Les demandeurs peuvent prendre connaissance de la décision auprès de l'administration communale qui la leur produira sans copie, ni déplacement.

Art. 17

Si le point à mettre à l'ordre du jour est retenu, les débats, publicité et autres procédures sont identiques à ceux afférents à l'interpellation des conseillers communaux.

CHAPITRE III

Disposition finale

Art. 18

Le Roi est chargé de l'exécution de la présente loi.

26 novembre 1985.

R. JÉRÔME
J.-P. DETREMMERIE

Art. 15

De inschrijving van een punt op de dagorde van de gemeenteraad overeenkomstig deze wet kan alleen worden aangevraagd door middel van een schriftelijk verzoek dat ondertekend is door 2 % van de ingezetenen die op de kiezerslijsten van de gemeente zijn ingeschreven.

Art. 16

Alvorens dit punt op de dagorde van de eerstvolgende vergadering van de gemeenteraad te plaatsen, onderzoekt het college van burgemeester en schepenen of alle bij de vorige artikelen van hoofdstuk II gestelde voorwaarden zijn nageleefd.

Het besluit waarbij het college het punt aanvaardt, afwijst of wijzigt, moet met redenen omkleed en op schrift gesteld zijn.

De aanvragers kunnen kennis nemen van het besluit bij het gemeentebestuur, dat hen het stuk zelf overlegt zonder afschrift en zonder verplaatsing.

Art. 17

Indien het punt in aanmerking komt om op de dagorde te worden geplaatst, gelden inzake debatten, bekendmaking en andere procedures dezelfde regels als voor de interpellaties van de gemeenteraadsleden.

HOOFDSTUK III

Slotbepaling

Art. 18

De Koning wordt belast met de uitvoering van deze wet.

26 november 1985.